

JEAN-PAUL FONTEIJN

MINDER MACHT VOOR DE MILJARDAIR!

Want nu worden zij steeds rijker en jij
steeds armer (ook als je denkt van niet)

Stem voor
een betere
wereld
superrijkenbelasting.nl

© 2025 Jean-Paul Fonteijn

ISBN: 9789083319926

NUR: 903

Uitgever: SRT Publishing

Redactie: BoekenBusiness, Waalre

Illustraties: Henk-Jan Panneman

Vormgeving: Armando van Bruggen

Auteursfoto: Erik van 't Woud

Ga naar www.superrijkenbelasting.nl
en breng je stem uit!

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag, in welke vorm of op welke wijze dan ook, worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, transmitted or stored in any form or by any means without written permission of the publisher.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	6
Deel 1 - Wat we nu doen werkt niet	14
Hoofdstuk 1 - De nadelige gevolgen van de vermogenskloof	15
Hoofdstuk 2 - Geld stroomt de verkeerde kant op	21
Hoofdstuk 3 - De wereld piept en kraakt: vier alarmerende feiten	45
Hoofdstuk 4 - De wereld staat in vuur en vlam	54
Deel 2 - Zo kan het niet langer. Tijd voor nieuwe spelregels	84
Hoofdstuk 5 - De kracht van gedeelde verhalen	85
Hoofdstuk 6 - Nieuw verhaal, nieuwe spelregels	96
Deel 3 - Het kán. Verandering is mogelijk!	120
Hoofdstuk 7 - Verandering begint van onderaf	121
Hoofdstuk 8 - Wees zelf de verandering	135
Dankwoord	139
Literatuurlijst	141

INLEIDING

Stel je voor, je bent uitgenodigd voor een groot buffet. Er zijn rijen met tafels gevuld met eten, meer dan genoeg voor iedereen. Maar een kleine groep gasten heeft bewaarbakjes en tassen meegenomen en neemt enorme hoeveelheden voedsel mee, waardoor de rest maar een klein hapje kan eten. Zou jij dit eerlijk vinden? Waarschijnlijk zou er veel verontwaardiging zijn onder de hongerige gasten. Hetzelfde gebeurt in onze samenleving, maar de verontwaardiging erover is er nog niet.

Wereldwijd hebben 820 miljoen mensen niet genoeg te eten. Tegelijkertijd bezitten de tien rijkste mensen samen zo'n 1,55% van de totale waarde van de wereldeconomie. Een pijnlijk oneerlijke verdeling. En dan sluizen de superrijken ook nog eens enorme bedragen weg naar belastingparadijzen. Volgens een onderzoek uit 2012 van James Henry voor Tax Justice Network hielden de superrijken in 2010 wereldwijd minstens 17 biljoen euro (maar misschien wel tot 31 biljoen euro) verborgen in belastingparadijzen. Een biljoen is ongelooflijk veel: 1.000.000.000.000. In de afgelopen jaren is dit bedrag ongetwijfeld verder gestegen. Om je een idee te geven van hoe groot dit totale verborgen vermogen is, plaats ik het voor je in perspectief: het bruto binnenlands product (bbp) van de Europese Unie – dit is de waarde van alle daar geproduceerde goederen en diensten – bedroeg 13,4 biljoen euro in 2020. Het verborgen vermogen van de superrijken in belastingparadijzen is minstens 1,3 tot 2,4 keer zo groot. Dat betekent dat anno 2025 alle werkende Europeanen minimaal tweeënhalf jaar fulltime aan de bak moeten om samen ook maar een beetje in de buurt van die hoeveelheid te komen. Deze

schokkende cijfers maken duidelijk hoe groot de kloof is tussen arm en rijk en wat zichtbaar is in de wereldeconomie en wat verborgen blijft in schimmige financiële constructies. En dan komt nu nog het ergste. Ook al zouden de superrijken het geld niet naar belastingparadijzen sluizen, dan nog zouden de vermogens van de superrijken blijven groeien. Er zit namelijk een enorme weeffout in ons huidige financiële stelsel. Zij betalen in verhouding namelijk minder belasting dan werkende mensen en dragen dus minder bij aan de maatschappij.

Terwijl de superrijken alsmar rijker worden, blijven de kosten voor basisbehoeften, zoals zorg, energie, voedsel, wonen en onderwijs, sneller stijgen dan de lonen. Daardoor kunnen werkenden steeds minder kopen van hun inkomen en groeit het aantal mensen dat moeite heeft om rond te komen. De kans wordt steeds groter dat óók jij wat merkt van het oneerlijke systeem waarmee we te maken hebben. Want ook jij betaalt belasting en ook jij hebt ongetwijfeld met hoge en toenemende kosten te maken. Misschien leen je geld om alle rekeningen te kunnen betalen en raak je daarmee nog verder van huis. Het gevolg? De kloof tussen rijk en arm wordt steeds groter.

Misschien is het je ook opgevallen dat meer en meer mensen zich niet langer kunnen vinden in de groeiende scheve verhoudingen. We moeten snel iets doen om de ongelijkheid te verkleinen. Want die is onrechtvaardig, maakt levens kapot en zet samenlevingen onder druk.

Verontrustende cijfers

Om je een duidelijk beeld te geven van de groeiende rijkdom van de superrijken, heb ik enkele opvallende cijfers verzameld. Deze laten zien hoe immens groot hun vermogen is en hoe razendsnel het toeneemt. Schokkend vind ik het, maar oordeel zelf:

- In 2024 waren er 2781 miljardairs wereldwijd, het hoogste aantal ooit geregistreerd. Tot deze groep behoren onder anderen Elon Musk, Jeff Bezos, Mark Zuckerberg, Warren Buffett en Bill Gates.
- Tussen 2020 en 2022 groeide de wereldwijde rijkdom explosief door stijgende huizenprijzen, recordhoge aandelenkoersen en torenhoge bedrijfswinsten. Bijna twee derde (63%) van die extra welvaart verdween in de zakken van de rijkste 1%. Samen werden zij elke dag ongeveer 2,5 miljard euro rijker. Een astronomisch bedrag.
- Het aantal mensen met een vermogen van meer dan 30 miljoen dollar steeg van 157.000 in 2016 naar 220.000 in 2024. Inmiddels tel je bij de superrijken zelf pas mee als je minstens 100 miljoen dollar bezit!

De cijfers zijn verontrustend, maar wat betekenen ze voor jou, mij en de samenleving? Daarvoor moeten we kijken naar de gevolgen van de scheve verdeling van rijkdom.

Tijd voor verandering

Dit boek is niet bedoeld om mensen met een groot vermogen te veroordelen. Het gaat mij om het onrechtvaardige economische

model dat erachter zit. Een meer rechtvaardige, vredige wereld is in het belang van ons allemaal. In hoofdstuk 3 wordt uitgelegd hoe extreme ongelijkheid de vrede in de wereld in gevaar brengt.

Politici doen weleens een voorstel om vermogende mensen meer belasting te laten betalen. Het probleem is dat we die nieuwe belastingregels niet op nationaal niveau kunnen invoeren, maar alleen samen met de grotere landen. Als we dat niet doen dan verplaatsen vermogende mensen en grote bedrijven hun geld of activiteiten naar landen waar de regels soepeler zijn. Het vraagt dus om coördinatie en een gemeenschappelijke visie op wereldschaal. Wat mij betreft hebben gunstige belastingregels voor de superrijken hun beste tijd gehad. Want zo hard als het weggelekte kapitaal groeit, zo hard groeit de ongelijkheid.

Samen bouwen we een eerlijk systeem

In het systeem dat we nu hebben, betalen wij de prijs voor de extreme rijkdom van een selecte groep superrijken. Door de extreme rijkdom van de superrijken hebben onze economieën het steeds moeilijker en hebben overheden steeds minder middelen om de armoede, het klimaatprobleem en het woningtekort goed aan te pakken. Veelal bouwen deze overheden torenhoge schulden op – een rekening die vroeg of laat door ons betaald moet worden.

Het kan anders. En het moet ook anders. Want de geschiedenis leert ons een belangrijke les: extreme ongelijkheid leidt tot sociale onrust en onwenselijke situaties. Samenlevingen met grote inkomensverschillen zijn instabieler, de economie is kwetsbaarder en de ongelijkheid remt uiteindelijk de economische groei. Boven-

dien daalt het vertrouwen in de overheid en de samenleving, terwijl de verdeeldheid op onderwerpen als klimaat en vluchtelingen toeneemt.

Met dit boek laat ik zien hoe het financiële systeem dat we hantieren, bijdraagt aan de groeiende ongelijkheid en waarom dat ons allemaal raakt. Nog belangrijker: ik bied een oplossing waarmee we kunnen bouwen aan een rechtvaardige, duurzame wereld waarin de welvaart eerlijker verdeeld wordt.

Het is belangrijk om je te realiseren dat de enorme ongelijkheid in vermogens niet vanzelf weggaat. Zoals je verderop in dit boek kunt lezen, zal de ongelijkheid eerder verder toenemen als we niets doen. We moeten dus echt in actie komen. Wil jij bijdragen aan het terugdringen van de armoede en onrust in de wereld? Verdiep je dan in mijn verhaal, praat erover met anderen en/of laat je stem horen via superrijkenbelasting.nl.

Wil jij bijdragen aan het terugdringen van de armoede en onrust in de wereld? Laat je stem horen via superrijkenbelasting.nl.

De financiële revolutie van Piketty versnellen

Ik ben niet de enige die ervoor pleit om de superrijken te belasten. Er zijn al meer mensen en organisaties met ideeën in deze richting gekomen, waaronder de Franse professor Thomas Piketty. Hij wil de extreme economische ongelijkheid drastisch verminderen door een eerlijker verdeling van rijkdom. In zijn boek *Kapitaal in de*

21e eeuw beschrijft hij hoe hij dit ziet. Er zijn ook veel andere boeken geschreven over hoe de wereld economisch, politiek en financieel werkt en over wat er beter zou kunnen. Diepgravende boeken, zoals *Belastingparadijzen* van Gabriel Zucman. En inspirerende boeken, zoals *Limitarisme* van Ingrid Robeyns.

Wat is limitarisme?

Limitarisme is een manier van kijken naar een eerlijke verdeling van rijkdom. Het gaat ervan uit dat er een grens moet zijn aan hoeveel geld of vermogen één persoon kan bezitten, omdat extreme rijkdom allerlei problemen veroorzaakt (zoals ik in dit boek laat zien). Het is geen vorm van socialisme of communisme: limitarisme betekent niet dat iedereen evenveel moet hebben, maar dat er een plafond is aan rijkdom. Volgens Robeyns ligt die grens rond de 10 miljoen euro. In andere woorden: limitarisme accepteert een zekere mate van ongelijkheid, zolang buitensporige rijkdom wordt ingeperkt. Op die manier kan rijkdom eerlijker worden verdeeld en krijgt iedereen de kans op een waardig en goed leven.

Jammer genoeg laten veel mensen boeken links liggen omdat ze te ingewikkeld of te dik zijn, waardoor er onvoldoende massa ontstaat om de gewenste veranderingen te bereiken. Het genoemde boek van Piketty bijvoorbeeld telt meer dan achthonderd pagina's! Al die wetenschappelijk onderbouwde kennis doorgronden, vraagt nogal wat van de lezer. En dus haken mensen af, of beginnen ze niet eens aan het boek. En dat terwijl de boodschap zo belangrijk is!

Het is precies daarom dat ik dit boek geschreven heb: om die boodschap in makkelijke taal bij jou te krijgen. Misschien kun jij best een hoger niveau aan. Of zou je liever wat meer achtergrondinformatie willen. Weet dan: er is volop literatuur beschikbaar. Ik noemde net een aantal namen van grote denkers die deze boodschap omarmen. Maar in dit boek houd ik het dus bewust eenvoudig en focus ik op de hoofdlijnen. Dat kan vragen oproepen. Vragen die ik ook hoor, als ik mensen in mijn omgeving over mijn plannen vertel. Of als ik ze vraag te stemmen op mijn website superrijkenbelasting.nl. Dan klinkt het bijvoorbeeld: “Ja, maar de economie groeit toch?” of “Ja, maar zo slecht hebben we het toch niet?” of “Ja, maar de rijken geven zo veel aan goede doelen.”

Helaas ziet nog lang niet iedereen de hoofdlijnen en hoe groot het probleem is. Veel mensen vragen zich af of er ooit iets zal veranderen. Anderen weten niet goed hoe ze kunnen bijdragen aan een systeemverandering. Veel mensen voelen zich machteloos, maar zij onderschatten zichzelf en de macht die wij als gewone burgers hebben.

Misschien betwijfel jij ook of die systeemverandering wel tot stand komt, omdat de superrijken toch veel te machtig zouden zijn. In dit boek zal ik proberen jouw twijfels weg te nemen.

Ik wil de financiële revolutie die Thomas Piketty vijftien jaar geleden begon, versnellen. Door de krachten van de burgers – dat zijn jij en ik – te activeren. Het liefst wereldwijd. Niet meer wachten op het volgende idee vanuit de politiek of belangenorganisaties. We moeten zelf op zo groot mogelijke schaal onze stem laten horen. Dat zou een luid en duidelijk signaal moeten zijn dat we een eind willen maken aan die rampzalige, groeiende vermogensongelijkheid in de wereld.

Ik zie een nieuwe, meer rechtvaardige wereld voor me. Een eerlijke wereld, vrij van de haast onwerkelijke vermogensverschillen, waar het geld de juiste kant opstroomt en die gewone burgers veel meer kansen biedt. Een nieuwe, duurzame wereld waarin de grote fout in ons financiële systeem is rechtgezet.

Dit zijn grootse ambities, absoluut. Maar weet je nog dat Sifan Hassan op de Olympische Spelen van Parijs 2024 goud won op de marathon nadat ze brons had behaald op zowel de 5000 als de 10.000 meter? En dat ze, toen haar werd gevraagd naar haar drive, de grote Muhammad Ali aanhaalde? “Als je niet bang bent voor je droom, dan droom je niet groot genoeg.” Ik hoop dat jij met mij en vele anderen groot, heel groot wilt dromen. Voor jezelf, jongere generaties, hun kinderen en de generaties daarna.

Jean-Paul Fonteijn

DEEL 1

Wat we nu doen werkt niet

“Vooruitgang is onmogelijk zonder verandering, en wie zijn gedachten niet kan veranderen, kan niets veranderen.”

– George Bernard Shaw (Ierse toneelschrijver, socialist en theatercriticus)

HOOFDSTUK 1

De nadelige gevolgen van de vermogenskloof

“De prijs van ongelijkheid is hoog. Ongelijkheid leidt tot een zwakkere economie, lagere groei en minder kansen voor iedereen.”

– Joseph Stiglitz (Amerikaanse Nobelprijswinnaar economie)

Gedurende het grootste deel van de menselijke geschiedenis was er geen sprake van grote ongelijkheid. We leefden als rondtrekkende jagers en verzamelaars in groepen van gemiddeld tachtig mensen. Deze vroege mensen waren echte ‘allrounders’. Elke groep had een stamhoofd, een wijze persoon die de beste beslissingen voor de stam nam op basis van kennis en ervaring.

De meeste stamleiders hadden een iets groter huis of een iets ruimere tent en kregen misschien wat beter eten dan de rest, maar de verschillen waren klein en duidelijk voor iedereen. Er was een gezond verschil in eigendom en een lichte rangorde, wat zorgde voor rust en stabiliteit in de groep. Zonder rangorde zou er namelijk ruzie ontstaan als bijvoorbeeld het beschikbare eten moest worden verdeeld. Alles wat er was, werd op een eerlijke en redelijke manier verdeeld. De hoogste in rang kreeg wel de lekkerste delen van het varken, want daar kon niet iedereen van eten. Extreme ongelijkheid, waarbij sommige mensen heel veel hebben en anderen helemaal niets, ontstond pas zo’n vierduizend jaar geleden.

Tussen pakweg tienduizend en vierduizend jaar geleden gingen mensen langzaam anders leven. Trokken ze eerst als jagers en ver-

zamelaars in groepen rond, nu werden ze boeren en grondeigenaren. In het begin leefden mensen van ruilhandel, later ontstonden 'geld' en 'krediet' en het bijbehorende financiële systeem met belastingen, wat leidde tot extreme ongelijkheid.

Hoe die grote verschillen in inkomen konden ontstaan, vertel ik je graag aan de hand van een fictief verhaal over vier dorpen.

Het ontstaan van extreem bezit

Lang geleden waren er vier dorpen in Montara, een land vol groene heuvels, dichte bossen, kronkelende rivieren en visrijke meren. Elke avond trokken de dorpsbewoners naar de markt om hun producten te verkopen of te ruilen. De markt was het bruisende hart van de gemeenschap: mensen uit alle dorpen kwamen samen om hun waren te verhandelen. Voor het gebruik van de markt betaalden ze een kleine belasting aan het opperhoofd, meestal in de vorm van een deel van hun oogst of wat munten.

In het dorp Uru liepen de moeders elke dag naar een meertje verderop om 10 liter drinkwater te halen voor hun gezin. De vader van het gezin met het huis dat een dak van bananenbladeren had, plukte elke dag vijftig bananen. De vader van het gezin met het mooiste huis in het dorp kapte elke dag bomen om hout te verzamelen. De vader van het gezin waar konijnenvellen voor de deur te drogen hingen, ving elke dag konijnen. En de vader van het gezin met het kleinste huis in het dorp ging elke dag op zoek naar zaden, noten, bessen en honing. De vier mannen gingen vroeg in de ochtend aan het werk. In de avond gingen ze samen naar de markt om hun dagopbrengst te verkopen of tegen andere producten te ruilen. Dat ging ze goed af, want ze konden allemaal hun gezinnen onderhouden.